

KS. ANTONI TOMKIEWICZ, Lublin
MAGDALENA CZOSNYKA, Lublin

ZGODNOŚĆ ŚWIATOPOGŁADÓW MAŁŻONKÓW A ICH WIĘŹ MAŁŻEŃSKA

WPROWADZENIE

Zagadnienie małżeństwa jest zawsze aktualne, ponieważ jest sprawą ważną dla każdego pokolenia, a zwłaszcza pokolenia ludzi młodych. Wielu młodych ludzi w małżeństwie spodziewa się osiągnąć szczęście, realizację swoich potrzeb i zamierzeń, jednak coraz więcej małżeństw przeżywa głębokie kryzysy. Współczesny kryzys małżeństwa oprócz źródeł socjologicznych posiada swoje przyczyny psychologiczne. Więź małżeńska uwarunkowana jest bowiem różnymi czynnikami: zewnętrznymi i wewnętrznymi. Czynniki wewnętrzne – zdaniem wielu badaczy¹ – wydają się odgrywać decydującą rolę w związku małżeńskim. W badaniach psychologicznych wiele uwagi poświęcono roli czynników osobowościowych. Natomiast niewiele jest badań poświęconych znaczeniu światopoglądu w więzi małżeńskiej². A przecież to światopogląd człowieka jest jednym z istotnych, składowych czynników osobowości. Światopogląd w życiu człowieka pełni rolę integrującą osobowość, wpływa na jego konkretne zachowania i decyzje.

Zadaniem niniejszego artykułu jest ukazanie zależności pomiędzy zgodnością światopoglądu małżonków a ich wzajemną więzią. Przeprowadzono badania empiryczne wśród 60 par małżeńskich celowo dobranych. Były dwa kryteria doboru badanych par: autodeklaracja i wywiad społeczny z osobami znającymi badane małżeństwa. Wśród tych par celowo dobranych na podstawie

---

¹ Por. J. R o s t o w s k i, *Zarys psychologii małżeństwa*, Warszawa 1987; M. B r a u n - G a ł k o w s k a, *Miłość aktywna*, Warszawa 1985.

² Przy Katedrze Pedagogiki Rodziny były i są prowadzone badania nad wpływem religijności na spójność i trwałość związku małżeńskiego.

zgodności dwu wyżej wymienionych kryteriów wyodrębniono dwie grupy: małżeństwa o wysokiej spójności (30 par) i małżeństwa mało spójne (30 par). Osoby badane mieściły się w przedziale wiekowym 25-30 lat. Średnia wieku małżeństw spójnych wynosiła 38,63 lat, zaś małżeństw niespójnych – 42,12 lat. Średni staż małżeński w grupie małżeństw spójnych wynosił 14,63 lat, a w grupie małżeństw niespójnych 18,70 lat. W tych małżeństwach było przeciętnie po dwoje dzieci. Gdy chodzi o poziom wykształcenia, to w zasadzie w obu grupach był on podobny. Najwięcej było osób z wykształceniem średnim.

W badaniach zastosowano kwestionariusz-skalę kontinuum 5-stopniową własnej konstrukcji. W kwestionariuszu do badania światopoglądu wyodrębniono 3 grupy twierdzeń, które przyjęły charakter kategorii:

- I kategoria – Bóg (poglądy na powstanie świata i naturę rzeczywistości) – 21 twierdzeń;
- II kategoria – człowiek (poglądy na egzystencję człowieka i sens jego życia) – 19 twierdzeń;
- III kategoria – relacje międzyludzkie (poglądy na temat człowieka w społeczeństwie i rodzinie) – 20 twierdzeń.

Badani małżonkowie dwukrotnie wypełniali kwestionariusz światopoglądowy według instrukcji „za siebie” i „za małżonka”. Na podstawie tych kryteriów doboru partnerów określono wskaźniki podobieństwa poglądów dla poszczególnych par. Dla każdej pary wskaźnik ten wyliczono według wzoru.

$$W_{pp} = 4 - \frac{M_i - K_j}{L}$$

W_{pp} – wskaźnik podobieństwa pary

4 – wielkość możliwej różnicy odpowiedzi współpartnerów na skali [5-1]

M – odpowiedź mężczyzny

K – odpowiedź kobiety

i, j – kolejne wypełnienie kwestionariusza (1, 2)

1 – za siebie

2 – za partnera

L – liczba twierdzeń wchodzących w skład kwestionariusza lub jego części, dla której wylicza się wskaźnik.

Do obliczenia wskaźnika podobieństwa dla grupy zastosowano wzór:

$$W_{pp} = \frac{\sum W_{pp}}{N}$$

$\sum W_{pp}$ – suma wskaźników podobieństwa par

N – liczba par wchodzących w skład grupy.

Wskaźnik podobieństwa może się wahać w granicach od 0 do 4, przy czym 4 jest to najwyższy poziom zgodności (różnice są zerowe), 0 zaś to najniższy poziom zgodności (różnica na skali odpowiedzi partnerów wynosi 4). W ten sposób można wyliczyć wskaźnik podobieństwa dla poszczególnych par, grup (np. małżeństw spójnych i niespójnych), jak również dla określonych części kwestionariusza.

Artykuł składa się z dwóch części. W pierwszej części ukazano teoretyczne zagadnienia związane ze światopoglądem i więzią małżeńską, natomiast druga część – empiryczna – ukazuje zależności pomiędzy światopoglądem małżonków a spójnością ich związku małżeńskiego na podstawie wyników badań.

I. WPŁYW ŚWIATOPOGŁĄDU MAŁŻONKÓW NA SPÓJNOŚĆ ICH ZWIĄZKU W LITERATURZE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Poszukując uwarunkowań spójności małżeństwa należy odwołać się do podmiotowych czynników, a szczególnie do jednego z nich, jakim jest światopogląd. Światopogląd wytwarza bowiem duchową treść osobowości, przy czym uważa się go jako indywidualną filozofię życia konkretnego człowieka, jako czynnik kształtujący to życie.

1. Światopogląd jako podstawowy czynnik warunkujący spójność małżeństwa

Termin „światopogląd” należy do częściej używanych w kulturze doby współczesnej. Jak już sama nazwa wskazuje, chodzi w nim o zasadniczy i najogólniej pojęty pogląd na świat. Dlatego też problematyka światopoglądowa dotyczy zasadniczych problemów całej rzeczywistości, a szczególnie dotyka problemów egzystencji każdego człowieka. Światopogląd jest bowiem tym czynnikiem, który w znacznym stopniu ukierunkowuje osobowość człowieka.

On kieruje jego życiem i jednocześnie kształtuje to życie, wyznacza także zachowanie i postawę jednostki. W hierarchii potrzeb człowieka na pierwszy plan obok potrzeby zaspokojenia głodu, wolności wysuwa się potrzeba wiary – światopoglądu. „Psychicznie normalny człowiek nie potrafi żyć w intelektualnej i aksjologicznej próżni”³. Człowiek jest jedyną istotą w znanym nam kosmosie, która wie, że żyje i istnieje. Tylko człowiek stawia sobie pytania, dlaczego istnieje? Tego rodzaju pytania, doszukujące się sensu życia, skłaniają go do wyznawania określonego światopoglądu. Światopogląd jest typową cechą człowieka. Każdy bowiem w coś wierzy, czyli wyraża swój światopogląd. Człowiek bowiem spostrzega świat przez pryzmat własnego intelektu, własnych potrzeb, ze swojej pozycji i sytuacji życiowej⁴. W rezultacie określonego światopoglądu jednostka ludzka dokonuje oceny faktów i prowadzi swój styl życia. Ta swoista filozofia życia staje się dla człowieka nie tylko drogowskazem, czy motorem jego działania, ale także jednym z podstawowych regulatorów ludzkiego zachowania.

a) Charakterystyka światopoglądu

Światopogląd jest pojęciem wieloznacznym, można go analizować w aspekcie przedmiotowym i podmiotowym. W ujęciu przedmiotowym jest zobiektywizowanym systemem teoretycznym, pewnego rodzaju doktryną, na którą się składa zbiór norm i twierdzeń antropologicznych, aksjologicznych. W skład tych twierdzeń wchodzi również pewne normy postępowania i zachowania. Natomiast światopogląd podmiotowy jest to swego rodzaju filozofia życia konkretnego człowieka⁵. Mówiąc za Kunowskim, światopogląd osobisty jest to zespół własnych przekonań, oparty na wiedzy dającej pewność poznania i działania oraz zaspokajającą pytania poznawcze nurtujące wszystkich normalnych ludzi⁶. Ponieważ światopogląd jest strukturą złożoną, dynamiczną, trudno jest podać wyczerpującą definicję. *Słownik pedagogiczny* przyjmuje następujące określenie: „Światopogląd jest to system przekonań

³ S. K o w a l c z y k, *Podstawy światopoglądu chrześcijańskiego*, Wrocław 1986, s. 7.

⁴ Por. A. T o m k i e w i c z, *Światopogląd w aspekcie psychologicznym*, w: *Z zagadnień światopoglądu chrześcijańskiego*, red. M. Rusecki, Lublin 1989, s. 95.

⁵ Z. P ł u ż e k, *Człowiek w poszukiwaniu samego siebie*, w: *Człowiek – istnienie – działanie*, red. R. Dąbrowski, Kraków 1974, s. 14.

⁶ S. K u n o w s k i, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Łódź 1981, s. 62.

określający poznawczy i uczuciowy stosunek człowieka do świata i wyznaczający jego postępowanie”⁷ Nie wszyscy autorzy są zgodni co do tego określenia. Jedni uwypuklają znaczenie samego systemu przekonań określających stosunek człowieka do świata i do siebie samego, inni znowu w światopoglądzie akcentują przyjęty system wartości, który stanowi przesłankę wyboru określonych celów życiowych. J. Starańczak nazywa system wartości centralnym elementem światopoglądu⁸. Hierarchia wartości ma bowiem ogromny wpływ na realizację potrzeb, dążeń i sposób życia ludzi.

Wszyscy jednak badacze są zgodni co do tego, że światopogląd nie jest stanowiskiem teoretycznym, ale wiąże się ze sposobem rozwiązywania egzystencjalnie żywotnych dla człowieka problemów. Zawiera bowiem 3 podstawowe elementy: intelektualny – wobec świata i człowieka, wobec istnienia i jego sensu; motywacyjny – oceniający według przyjętych przez człowieka najwyższych wartości; działaniowy – realizujący te przyjęte wartości. Światopogląd jest więc czynnikiem, który kieruje życiem człowieka i jednocześnie je kształtuje.

Wydaje się jednak, że najbardziej trafną definicję podaje J. Barion, określając światopogląd jako pewien zespół przekonań odnoszących się do sensu świata i sensu ludzkiego życia mających swoje urzeczywistnienie w życiu praktycznym. W takim rozumieniu światopogląd jest odpowiedzią na zasadnicze pytania człowieka dotyczące sensu własnego życia, jak również sensu świata w ogóle. Jest to postawa, której przedmiotem są problemy egzystencjalne człowieka ujmowane jako wartości⁹. Światopogląd poszczególnej jednostki ludzkiej pozostaje zawsze w określonej relacji do doktryny, czyli światopoglądu przedmiotowego. Ludzie akceptujący daną doktrynę różnią się między sobą stopniem akceptacji określonych twierdzeń doktrynalnych. Struktura światopoglądu jednostkowego jest więc często eklektyczna w stosunku do funkcjonującego systemu doktrynalnego. Światopogląd jest strukturą niezwykle dynamiczną. Rośnie wraz z człowiekiem, kształtuje się przez całe jego życie. W jego zakres wchodzi różne elementy. Aby mogły one stanowić spójną całość, każdy światopogląd musi mieć jakąś naczelną ideę, która przesądza o sposobie porządkowania całości, np. idea miłości, walki, pracy, twórc-

⁷ Red. W. Okoń, Warszawa 1975, s. 220.

⁸ *O swoistości poznania filozoficznego*, w: *Filozofia i światopogląd*, red. Z. Hull, Olsztyn 1979, s. 29.

⁹ Por. Tomkiewicz, dz. cyt., s. 97.

czości. *Mały słownik filozoficzny* nazywa to „centrum światopoglądu”¹⁰. Takim centrum może być Bóg, filozofia, materia, czy system filozoficzno-religijny. Dlatego istnieją różne światopoglądy, np. chrześcijański, marksistowski, liberalny. Ogólnie można powiedzieć, że istnieją światopoglądy religijne i niereligijne. Światopoglądy religijne wprowadzają pierwiastek nadprzyrodzony, uważając, że początkiem i celem wszystkiego jest Bóg.

b) Struktura światopoglądu

Zasadniczym elementem światopoglądu są przekonania. W przekonaniach występuje element poznawczy, uczuciowy i wolicjonalny¹¹. Procesy poznawcze dostarczają treści, do których dana osoba ustosunkowuje się w sposób właściwy, uczuciem aprobaty lub dezaprobaty. Elementy uczuciowe i wolicjonalne domagają się realizacji przekonań. To zabarwienie uczuciowe odróżnia przekonanie od zwykłej wiedzy. Intelktualna strona dostarcza treści, do których człowiek ustosunkowuje się emocjonalnie.

Na budowę całkowitego światopoglądu składają się trzy kręgi zagadnień: a) naukowych, b) filozoficznych, c) teologicznych¹². One to dostarczają wiedzy, która daje pewność poznania, zaspokajają samorzutne pytania poznawcze i kształtują zespół własnych przekonań. Przekonania zaś są to „sądy poznawcze, różniące się od sądów wyuczonych i zapamiętanych z tym, że wiążą się one z własnym przeświadczeniem o ich prawdziwości, mają więc zabarwienie uczuciowe i wskutek tego stają się motywem pobudzającym wolę do działania”¹³

Dominującym elementem w procesie tworzenia się przekonań jest myślenie. Ponieważ przekonania są takim zjawiskiem psychicznym, w którym treść nie tylko musi być zrozumiała, ale i przeżyta w doświadczeniach, dlatego też w procesie tworzenia się mocnych przekonań musi brać udział nie tylko sfera poznawcza, ale i emocjonalna, jak również doświadczenie życiowe człowieka. To połączenie procesu poznawczego, emocjonalnego i doświadczenia życio-

¹⁰ Z. Z d y b i c k a, *Światopoglądowe wartości religii*, w: *Z zagadnień światopoglądu*, s. 138.

¹¹ B. H o r n o w s k i, *Przekonanie – zasadniczy element światopoglądu*, „Nowa Szkoła”, 1963, nr 7-8, s. 26.

¹² K u n o w s k i, dz. cyt., s. 60-63.

¹³ Tamże, s. 63.

wego tworzy podstawę do trwałych przekonań. Tak kształtowany światopogląd oparty na mocnych przekonaniach będzie czynnikiem kierującym zachowaniem i postępowaniem człowieka.

Można przyjąć, że światopogląd daje człowiekowi odpowiedź na pytania związane z trzema kręgami jego życia, którymi są:

1. świat zewnętrzny i obiektywny,
2. ludzie i sprawy międzyludzkie,
3. nasze „ja” sprzężone z innymi ludźmi¹⁴.

Światopogląd wskazuje na różne orientacje „ja” w świecie, które mogą być ukierunkowane na:

- własną przyjemność,
- samourzeczywistnienie,
- małżeństwo i rodzinę,
- życie społeczne,
- własne zainteresowania,
- podstawowe zajęcia wynikające z życiowej konieczności,
- działalność na rzecz pokoleń.

Analizując strukturę światopoglądu podmiotowego warto wymienić kompozycję światopoglądu, jaką daje W. Marciszewski. Wyodrębnia on następujące sfery w światopoglądzie:

- a) sądy ogólne na naturę całej rzeczywistości;
- b) sądy o ludziach i społeczeństwie np. o człowieku, śmierci, miłości, małżeństwie, rodzinie;
- c) sądy wartościujące i przeżycia wartości, które wyrażają postawę wobec przedmiotu, do którego się odnoszą w kategoriach: dobry – zły, wartościowy – bezwartościowy;
- d) refleksje krytyczne do własnego światopoglądu¹⁵

Upraszczając, w światopoglądzie można wymienić część opisową i aksjologiczną. W części opisowej mieszczą się wszystkie poglądy i przekonania światopoglądowe; w drugiej zaś – wszystkie sądy wartościujące i przeżycia wartości.

Treści aksjologiczne przemieniają część opisową światopoglądu w dynamiczną jego strukturę, ponieważ zaakceptowane normy i wartości zobowiązują do działania, którego celem jest urzeczywistnienie wizji świata, zgodnie

¹⁴ J. Wielgus, *Światopogląd a piękno i sztuka*, w: *Z zagadnień*, s. 90.

¹⁵ *O zjawisku światopoglądu*, „Znak”, 12(1960), s. 314-317.

z własną hierarchią wartości. Jednak podstawowym zagadnieniem, wokół którego skupiają się wszystkie treści światopoglądowe człowieka, są pytania dotyczące sensu życia, sensu istnienia i znalezienia własnego miejsca w świecie. Jeśli człowiek odnajdzie sens istnienia, traktuje życie jako pozytywną wartość. Człowiek poprzez pytania, które stawia, poszukuje wartości orientującej jego życie.

Oceny wartościujące co do świata i życia powstają zawsze z twierdzeń światopoglądowych, które warunkują poczucie sensu własnego życia, nie tyle udowodnione, ile doświadczonego i odkrywanego w relacji ja-świat¹⁶.

Należy więc zauważyć, że światopogląd podmiotowy jest bardzo ważnym czynnikiem w osobowości człowieka i niewątpliwie wpływa na kształtowanie relacji interpersonalnych.

c) Światopogląd w relacjach interpersonalnych

Światopogląd wywiera duży wpływ na wzajemne relacje interpersonalne, szczególnie małżeńskie. Tkwiąc w świadomości partnerów rzutuje na ich odniesienia w stosunku do siebie, na ich zainteresowania, dążenia, na osiągnięcie życiowych celów. Zgodny światopogląd warunkuje podobieństwo celów, a to może sprzyjać tworzeniu się pozytywnych postaw wzajemnych. W warunkach współpracy, która zakłada wspólność celów i wspólne ich osiągnięcie występują pozytywne uczucia wzajemne¹⁷. W stosunkach między ludźmi zachodzi ważna prawidłowość, mianowicie lubi się z reguły tych, którzy posiadają takie same lub podobne przekonania. W przypadku, gdy mamy do kogoś pozytywne uczucia, pragniemy również by podzielał on nasze przekonania. Zgodny światopogląd partnerów interakcji może być więc tym czynnikiem więziotwórczym, który wraz z innymi czynnikami naturalnymi i nadprzyrodzonymi warunkuje bliskość odniesień partnerów do siebie, poprawność współżycia ze sobą, ukazując im jego sens.

Ponieważ światopogląd jest istotną cechą osobowości, której treścią są cele życiowe, ideały, oceny, normy, dlatego ważna jest dla udanego współżycia małżeńskiego zgodność poglądów małżonków na rzeczy istotne. Do takich

¹⁶ J. Nuttin, *Struktura osobowości*, Warszawa 1968, s. 52.

¹⁷ Z. Zaborowski, *Stosunki międzyludzkie*, Gdańsk 1976, s. 240.

problemów należą: planowanie rodziny, trwałość związku małżeńskiego, wychowanie dziecka, poglądy na społeczeństwo, naród, historię itp.¹⁸

Rozbieżność poglądów na powyższe problemy zagraża harmonijności wspólnego życia w małżeństwie, jego trwałości, jak też pomniejsza więzi. Światopogląd to nie tylko motyw i kierunek postępowania we wspólnym życiu, to model rozwiązywania konfliktów, rozumienia miłości. To bowiem, jak człowiek postępuje, zależy od tego, co myśli na temat życia, ludzi, siebie, sensu istnienia, czyli jaką wyznaje filozofię życia. Przekonania światopoglądowe są z reguły wysoce emocjonalne z racji ich powiązania z działaniem osobistym¹⁹. Pod ich wpływem powstają postawy uczuciowe związane z typowymi sytuacjami życia powszechnego, pracy zawodowej, kontaktów towarzyskich i aktywności wszelkiego rodzaju, zwłaszcza w sytuacjach małżeńsko-rodzinnych.

2. Struktura więzi małżeńskiej

Zanim zostanie omówiona struktura więzi małżeńskiej, najpierw należy podać ogólną jej definicję. Termin „więź” czy „spójność” ogólnie określa się jako siłę relacji zachodzących między poszczególnymi członkami danej grupy. Mówiąc zaś o więzi małżeńskiej P. Poręba analizuje ją na trzech płaszczyznach: uczuciowej, psycho-społecznej i psychoduchowej²⁰. Problemem więzi małżeńskiej zajęli się w sposób pogłębiony J. Szopiński²¹ i M. Ryś²². Autorzy ci analizują więź na płaszczyźnie emocjonalnej, intelektualnej i działaniowej.

a) Elementy spójności w małżeństwie

Każde małżeństwo ma swoisty układ więzi wewnątrzmałżeńskich. Więź taka może powstać na płaszczyźnie intelektualnej, emocjonalnej i działaniowej.

---

¹⁸ P. P o r ę b a, *Psychologiczne uwarunkowania życia małżeńskiego*, Lublin 1977, s. 43.

¹⁹ Por. J. P i e t e r, *Życie ludzi*, Wrocław 1972, s. 468-470.

²⁰ *Psychologiczne uwarunkowania życia rodzinnego*, Lublin 1977, s. 40-50.

²¹ *Więź psychiczna w małżeństwie*, „Problemy Rodziny”, 1977, nr 5, s. 32.

²² *Wpływ dzieciństwa na późniejsze życie w małżeństwie i rodzinie*. Warszawa 1992, s. 122.

Więź emocjonalna – współodczuwanie

Istotnym warunkiem powodzenia małżeńskiego jest głęboka więź emocjonalna. Motywuje ona człowieka do działań w różnych sferach życia małżeńskiego, stając się warunkiem przyjaźni i zaufania. Wymiar więzi emocjonalnej – jak pisze J. Rostowski²³ – stanowi integralny czynnik globalnego wymiaru udanego związku małżeńskiego. Więź emocjonalna polega na zdolności emocjonalnego uczestnictwa w przeżyciach drugiej osoby przy zachowaniu swojej tożsamości i niezależności, ale w taki sposób, w jaki ona sama ich doświadcza i poznaje. Jest to więc partycypowanie w wewnętrznym doświadczeniu drugiego człowieka jako osoby, w odkryciu znaczenia tego, co ta druga osoba przeżywa²⁴. Tylko wtedy można zrozumieć partnera i komunikować mu to, co on sam zrozumiał i to, czego nie był świadomy. Empatyczne rozumienie świata innej osoby sprawia, że staje się on nie „jak gdyby własny” lecz po prostu „własny”²⁵, a przez to jest niezbędny, aby mogła zaistnieć więź emocjonalna między małżonkami. Empatia prowadzi do trafniejszego rozpoznania myśli, pragnień, uczuć partnera, sprzyja tolerancji wobec cudzej odmienności, co w konsekwencji prowadzi do wzrostu satysfakcji ze wzajemnych kontaktów. Postawa współodczuwająca kształtuje świadomość względnego charakteru własnych racji i jednocześnie kształtuje postawy tolerancji wobec odmiennych poglądów partnera. Okazuje się, że zakres, stopień i jakość współodczuwania wpływa w sposób istotny na więź małżeńską. Współodczuwanie sprawia, że zachowanie partnerów charakteryzuje występowanie czułości, serdeczności, a przede wszystkim wsparcia, czyli chęci niesienia pomocy partnerowi²⁶. Badania dowiodły, iż powodzenie i zadowolenie małżonków pozostaje w ścisłym związku z współodczuwaniem²⁷

Współodczuwanie posiada związek z seksualnością małżonków. Aby współżycie seksualne spełniało pozytywną rolę, musi być wyłącznie współżyciem osób tworzących wspólnotę małżeńską, zjednoczonych przez miłość.

---

²³ *Poziom podobieństw cech osobowości partnerów*, Gdańsk 1986, s. 125.

²⁴ Z. U c h n a s t, *Tendencje do samoaktualizacji w procesie dojrzewania osobowości* wg C. Rogersa, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, 4(1991), s. 362.

²⁵ T. W i t k o w s k i, *Pomoc terapeutyczna w kontakcie osobowym*, „Roczniki Filozoficzne”, 19(1991), z. 4, s. 153.

²⁶ J. R e m b o w s k i, *Rodzina w świetle psychologii*, Warszawa 1986, s. 139.

²⁷ R o s t o w s k i. *Zarys*, s. 92.

Bowiem wartość seksualna musi być mocno zespolona w świadomości i woli z odniesieniem do wartości osoby, która dostarcza tych przeżyć²⁸.

W takim ujęciu słuszne wydaje się przekonanie, że pożycie seksualne stanowi czynnik wzmacniający więź małżeńską. Seksualność człowieka może być istotnym sposobem przekazywania sobie wzajemnie wyrazów miłości, czułości, zainteresowania, zaufania i obopólnej akceptacji. Warunkiem jednak jest nieoddzielanie seksualności od innych aspektów życia psychicznego, w tym także od światopoglądu małżonków.

Więź intelektualna – współrozumienie

Na więź osobową między małżonkami składa się więź intelektualna przejawiająca się we wspólnych zainteresowaniach, wspólnych poglądach. Właściwie przebiegające w parze małżeńskiej współrozumienie to wymiana spostrzeżeń, refleksji, upodobań, oczekiwań, doświadczeń. Ułatwia to trafniejsze rozpoznanie myśli, pragnień i uczuć partnera, a w konsekwencji lepsze jego zrozumienie.

Zazwyczaj w małżeństwie każdy z partnerów ma swoje zainteresowania, którymi się chętnie zajmuje. Dobrze jest dla wspólnego pożycia małżonków i większej jedności poznać świat zainteresowań drugiej osoby. Pogłębia to wzajemne uczucie przyjaźni, rozszerza potrzebę częstszych kontaktów ze sobą, stwarza okazję do współdziałania. Małżonkom są wtedy znane nie tylko istotne sprawy wspólnego życia, ale także marginalne, które jednoczą ich ze sobą. Jeśli małżonkowie posiadli zdolność „przenikania i dzielenia świata drugiej osoby”, odczuwają wzajemną bliskość. Pomaga to bowiem w budowaniu i umacnianiu ich więzi małżeńskiej. „Znaczenie wspólnych poglądów i zainteresowań jest tak ważne między innymi dlatego, że stanowią one podstawę do powstania i kształtowania się więzi koleżeńskiej między partnerami, czy nawet w ogóle traktowania małżeństwa jako pewnej formy koleżeństwa”²⁹ Liczne badania, które prowadził Z. Nęcki³⁰ wykazały, że im większa zgodność zainteresowań, poglądów, przekonań, tym wyższa wzajemna atrakcyjność partnerów.

---

²⁸ W o j t y ł a, *Miłość i odpowiedzialność*, Lublin 1986, s. 89.

²⁹ R o s t o w s k i, *Zarys*, s. 364.

³⁰ *Psychologiczne uwarunkowania wzajemnej atrakcyjności partnerów*, Wrocław 1979, s. 95.

Teoria dysonansu poznawczego L. Festingera próbuje wytłumaczyć ten fakt na zasadzie sprzężeń zwrotnych, jakie istnieją między czynnikami poznawczymi a czynnikami emocjonalnymi³¹. Niezgodność przekonań wywołuje napięcie i burzy równowagę w człowieku. Jednostka przeżywa dysonans i stara się go zredukować przez zmianę przekonań dysonansowych, poszukiwanie nowych informacji, unikanie sytuacji lub osoby wywołującej dysonans. To ostatnie rozwiązanie może być szczególnie negatywne dla rozwoju więzi małżeńskiej. W stosunkach między partnerami zachodzi ważna prawidłowość, mianowicie: lubi się tych, którzy posiadają takie same lub podobne poglądy. W wypadku, gdy mamy do kogoś pozytywne uczucia, pragniemy również, by podzielał on nasze poglądy. Podobieństwo poglądów, przekonań, postaw, umacnia jednostkę w jej opiniach, podnosi jej zaufanie do siebie, sprzyja utrwaleniu równowagi między nią a przedmiotami, których przekonanie lub postawa dotyczy.

Jeśli małżonkowie lubią się nawzajem, przejawiają oni tendencję do przypisywania sobie podobnych postaw, upodobań i odwrotnie. Natomiast postawy emocjonalne partnerów względem siebie (pozytywne, negatywne, obojętne) odgrywają niezmiernie istotną rolę w ich wzajemnych stosunkach, wpływając na formy i treść ich współżycia i współpracy. Przekonania są różne – dotyczą różnych zagadnień życia. Najważniejsze są jednak przekonania światopoglądowe.

Można więc wnioskować, że podobieństwo światopoglądów jest warunkiem zadowolenia z małżeństwa i stwarza okazję do wzajemnego porozumienia i współdziałania.

Więź działania – współdziałanie

Współdziałanie partnerów stwarza okazję do częstszych kontaktów, zwiększa więź emocjonalną i ułatwia proces wzajemnego zrozumienia i akceptacji. Współpraca oparta na wspólnocie celów i wspólnym ich osiągnięciu kształtuje pozytywne uczucia wzajemne i wpływa na istnienie wzajemnej skłonności do utrzymywania bliskiego kontaktu i łączności.

Wspólnota małżeńska przejawia się przede wszystkim w konkretnym daniu i braniu, czyli we wzajemnym pomaganiu sobie, wszędzie tam, gdzie zachodzi potrzeba, np. w wychowaniu dzieci, trosce o swoje utrzymanie. Daje

---

³¹ Por. Z. Z a b o r o w s k i. *Stosunki międzyludzkie*, Gdańsk 1975, s. 232-240.

to małżonkom poczucie współpartnerstwa w prawach i obowiązkach, wspólnej odpowiedzialności za losy związku. W takim związku mąż i żona uzgadniają i realizują wspólne plany w każdej dziedzinie życia dotyczącej ich wspólnego losu i losu ich dzieci. W małżeństwie opartym na szeroko pojętym współpartnerstwie oboje małżonkowie czują się współodpowiedzialni za własne życie, miłość i los swych dzieci. W efekcie im większa zbieżność zachowań, świadomości doświadczeń, tym lepsze wzajemne przystosowanie i funkcjonowanie partnerów, tym większa spójność związku i satysfakcja z kontaktów. Wspólne pokonywanie trudności, wspólna i wzajemna odpowiedzialność są warunkiem wzajemnej bliskości małżonków i spójności związku.

Razem podejmowane prace tworzą więź wspólnych przeżyć, pozwalają lepiej się poznać. Wzajemne świadczenie sobie usług prowadzi do powstania najbardziej trwałego składnika więzi małżeńskiej, jaką jest przyjaźń. Ona to nadaje interakcjom małżeńskim nowy osobowy wymiar³². Wzajemna pomoc – wzajemna służba miłości i życiu – pogłębia komunie małżeńską, a ze związku czyni prawdziwą wspólnotę.

Tak jak ważne dla małżonków jest współdziałanie w sprawach rodzinnych, tak samo ważne jest współdziałanie poza rodziną, dla szerszej społeczności. Wspólna działalność społeczna, realizacja ideałów, twórczość naukowa czy artystyczna, w której obie strony są zainteresowane i wzajemnie sobie pomagają – wszystko staje się źródłem przeżyć, które przyczyniają się do wzrostu małżeńskiego związku.

Współdziałanie małżonków w rodzinie jak i poza rodziną, dla szerszej społeczności, pogłębia więź małżeńską. Niewątpliwie wzajemne współdziałanie partnerów poprzez wzajemną pomoc, troskę, służbę, realizowanie ideałów, zaangażowanie pozostaje w ścisłej zależności z prawidłowym funkcjonowaniem związku małżeńskiego. Wysoki więc poziom współdziałania gwarantuje głębszą więź małżeńską.

Dotychczasowe badania naukowe wskazują³³, że spośród czynników integrujących małżeństwo istotne znaczenie pełni światopogląd. Zawiera on bowiem hierarchię wartości, wyznacza cele i zadania życiowe. Jak już wcześniej powiedziano, jest on ważnym elementem w strukturze osobowości i regulatorem ludzkiego zachowania.

---

³² Gałkowska, dz. cyt., s. 44.

³³ J. Rembowski, *Więzi uczuciowe w rodzinie*. Warszawa 1972, s. 12.

II. PODOBIENSTWO ŚWIATOPOGŁADÓW MAŁŻONKÓW A SPÓJNOŚĆ ICH ZWIĄZKU W ŚWIETLE WYNIKÓW BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Stosując model Lefewra³⁴ wyliczono wskaźniki uświadomionej i nieuświadomionej zgodności światopoglądów na poszczególnych poziomach refleksji. Do analizy wyników wykorzystano porównania odpowiedzi następujących kombinacji:

na I poziomie refleksji $M_1 - K_1$

na II poziomie refleksji $M_1 - M_2$ i $K_1 - K_2$.

Obok opracowania wskaźników zgodności dla poszczególnych par wyliczono wskaźniki dla wyznaczonych podskal, dla ogółu par oraz dla par spójnych i niespójnych oddzielnie.

Dokonano porównania wskaźników podobieństwa na I i II poziomie refleksji między grupą małżeństw spójnych (MS) i niespójnych (MN), z obliczeniem wskaźników istotności różnic między nimi. Porównanie to zostało przeprowadzone oddzielnie dla każdej z podskal kwestionariusza.

1. *Nieuświadomiona zgodność światopoglądu małżonków (I poziom refleksji) a spójność ich małżeństwa*

Pierwszy poziom refleksji dotyczy odbioru rzeczywistości przez współmałżonków. Wskaźniki podobieństwa poglądów odnośnie do trzech kręgów zagadnień światopoglądowych na tym poziomie refleksji uzyskujemy z różnicy między wypowiedziami obojga partnerów za siebie ($M_1 - K_1$). Otrzymane wyniki (tab. 1) ukazują, na ile w rzeczywistości są zgodne poglądy małżonków w poszczególnych grupach małżeństw, tzn. małżeństwa spójne (MS) i małżeństwa niespójne (MN).

Analizując wskaźniki podobieństwa poglądów na I poziomie refleksji uzyskane z porównania wypowiedzi $M_1 - K_1$ według skali kwestionariusza, daje się wyraźnie stwierdzić, że pary spójne charakteryzują się wyższym wskaźnikiem podobieństwa niż pary niespójne. Wskaźniki podobieństwa ukazują, iż małżeństwa spójne są bardziej zgodne w światopoglądzie niż małżeństwa niespójne. Dotyczy to wszystkich trzech kategorii, a więc zagadnień światopo-

³⁴ Por. W. C z a j k a, *Psychologiczna analiza zgodności poglądów współmałżonków*. Lublin 1976, Archiwum KUL, mps.

głądowych odnoszących się do stworzenia świata, pochodzenia człowieka, i stosunków międzyludzkich. (W_{pp} wynosi 3,54; 3,33; 3,31 przy maksymalnej zgodności $W_{pp}=4$ i przy całkowitym braku zgodności $W_{pp}=0$). Należy podkreślić, że otrzymane wyniki wskazują na statystycznie istotne różnice między grupami małżeństw o wysokiej i niskiej spójności, jeśli chodzi o nieświadomą zgodność światopoglądu małżonków.

Tab. 1. Wskaźniki podobieństwa światopoglądów w grupie małżeństw spójnych i niespójnych oraz różnice międzygrupowe w nieświadomionej zgodności poglądów ($M_1 - K_1$)

Kategorie	Grupa MS	Grupa MN	t	p.u.
	W_{pp}	W_{pp}		
I. Bóg	3,54	3,21	3,32	0,002
II. Człowiek	3,33	3,01	2,87	0,006
III. Relacje międzyludzkie	3,31	2,79	4,91	0,000

Porównując wskaźniki podobieństwa światopoglądów małżonków z obu grup we wszystkich kategoriach daje się zauważyć pewien trend. Małżonkowie z obu grup badawczych wykazują najwyższy stopień zgodności poglądów na temat pierwszej grupy zagadnień światopoglądowych, tzn. dotyczących Boga, stworzenia świata, natury rzeczywistości. Są to przekonania, które chociaż motywują ich działania, bezpośrednio nie dotyczą ich codziennego życia i dlatego w mniejszym stopniu mają wpływ na codzienny przebieg interakcji małżeńskich, gdyż są ujawnione zazwyczaj podczas nadzwyczajnych sytuacji, a te w małżeństwach są rzadkością. W efekcie małżonkowie na co dzień nie przywiązują do nich zbyt dużej wagi.

Znaczne obniżenie się wskaźnika zgodności światopoglądów w grupie małżeństw niespójnych w trzeciej kategorii w porównaniu z grupą małżeństw spójnych (różnice osiągają bardzo istotny poziom 0.000) świadczy o tym, że przekonania z trzeciej grupy zagadnień światopoglądowych, a dotyczące relacji „ja-ty”, mają decydujący wpływ na wzajemne interakcje małżeńskie i powodzenie związku tak, że wysoki stopień zgodności koreluje z wysokim poziomem spójności związku. Są tutaj bowiem poglądy na temat wychowania dzieci, współżycia seksualnego, stosowania środków antykoncepcyjnych w małżeństwie, tolerancji na odmienność współmałżonka. Wśród pytań diag-

nostycznych, przy których małżonkowie niespójni wykazywali największą rozbieżność poglądów w porównaniu z małżonkami spójnymi były sformułowania dotyczące warunków szczęśliwego życia, sensu życia i potrzeby zmiany własnych przyzwyczajęń. Są to poglądy zasadnicze w małżeństwie, które wpływają na więź małżeńską, na współodczuwanie, współrozumienie i współdziałanie.

2. Subiektywnie odczuwana zgodność światopoglądu małżonków (II poziom refleksji) a spójność ich małżeństwa

Ważne tu jest, jak małżonkowie spostrzegają podobieństwo swoich światopoglądów. Odpowiedzią na pytanie: czy żona spostrzega zgodność swego światopoglądu ze światopoglądem męża? – będzie wskaźnik uzyskany z porównania jej odpowiedzi za siebie z odpowiedzią za męża $K_1 - K_2$; podobnie w odniesieniu do męża – wskaźnik jego oceny zgodności światopoglądu otrzymamy z porównania odpowiedzi $M_1 - M_2$.

Wskaźniki tego rodzaju otrzymane w obu grupach par małżeńskich przedstawia tabela 2.

Ze statystycznych porównań wskaźników zgodności poglądów na II poziomie ($M_1 - M_2$ i $K_1 - K_2$) wynika, że wyższe wskaźniki sięgające maksymalnej wartości $W_{pp}=4$ mają pary małżeńskie spójne. Subiektywnie odczuwana zgodność poglądów wpływa dodatnio na spójność tych małżeństw. Ogólnie można stwierdzić, że małżonkowie uważają, iż ich światopoglądy są bardziej zgodne niż to jest w rzeczywistości. Różnice między rzeczywistą zgodnością poglądów a zgodnością domniemaną (przypuszczalną) przez współmałżonków są statystycznie bardzo istotne. Istotność różnic (z porównania wyników uzyskanych w tabeli 1 i 2) przedstawiają dane zebrane w tabelach 3 i 4.

W obu grupach małżeńskich zarówno mężczyźni jak i kobiety spostrzegają większe podobieństwo własnych światopoglądów ze światopoglądem swego współmałżonka, niż to jest w rzeczywistości. Należy zauważyć, że oceny kobiet w spójnej grupie są na ogół nieco niższe. Oznaczałoby to, że trafniej (aczkolwiek równie znacznie za wysoko) oceniają wzajemną zgodność światopoglądów. Grupy różnicuje jednak fakt, że pary spójne najwyżej oceniają zgodność w wypadku II kategorii, natomiast pary niespójne zdecydowanie wysoko oceniają wzajemne podobieństwo w III kategorii zagadnień światopoglądowych, która, jak zostało ukazane w poprzednim paragrafie, silnie koreluje ze spójnością związku, a przy której pary te uzyskały najniższy wskaźnik

Tab. 2. Porównanie zgodności światopoglądów wśród małżeństw spójnych i niespójnych na II poziomie refleksji

Typ porównania	Kategorie	Grupa MS	Grupa MN	t	p.u.
		W_{pp}	W_{pp}		
$M_1 - M_2$	I. Bóg	3,85	3,57	4,05	0,000
	II. Człowiek	3,83	3,46	4,63	0,000
	III. Relacje międzyludzkie	3,71	3,34	3,55	0,001
$K_1 - K_2$	I. Bóg	3,83	3,59	2,84	0,007
	II. Człowiek	3,78	3,48	3,86	0,000
	III. Relacje międzyludzkie	3,65	3,29	3,48	0,001

Tab. 3. Różnice między domniemaną przez mężów zgodnością światopoglądu a zgodnością nieświadomioną w obu grupach małżeńskich ($M_1 - M_2$) - ($M_1 - K_1$)

Kategorie	Grupa MS		Grupa MN		Wyższy wskaźnik zgodności
	t	p.u.	t	p.u.	
I. Bóg	-4,76	0,000	-4,62	0,000	domniemaney
II. Człowiek	-6,19	0,000	-5,64	0,000	domniemaney
III. Relacje międzyludzkie	-5,20	0,000	-6,10	0,000	domniemaney

Tab. 4. Różnice między domniemaną przez żony zgodnością światopoglądu a nieświadomioną zgodnością w obu grupach małżeńskich ($K_1 - K_2$) - ($M_1 - K_1$)

Kategorie	Grupa MS		Grupa MN		Wyższy wskaźnik zgodności
	t	p.u.	t	p.u.	
I. Bóg	-4,72	0,000	-3,98	0,000	domniemaney
II. Człowiek	-5,96	0,000	-5,25	0,000	domniemaney
III. Relacje międzyludzkie	-4,62	0,000	-5,60	0,000	domniemaney

podobieństwa $W_{pp}=2,79$. Być może właśnie to subiektywnie wysoko odczuwane podobieństwo światopoglądów, mimo jego niskiej rzeczywistej zgodności światopoglądów, wpływa dodatnio na trwałość i zadowolenie związku małżeńskiego, pomimo jego niskiej spójności. (Różnice między przypuszczalną przez żony i przez mężów zgodnością poglądów $\langle M_2 - K_2 \rangle$ w obu grupach są statystycznie istotne na poziomie $p<0.004$).

Podsumowując należy stwierdzić, że znaczne są różnice pomiędzy małżeństwami o niskiej i wysokiej więzi małżeńskiej w ocenie wzajemnej zgodności światopoglądów zarówno u kobiet jak i u mężczyzn na obu poziomach refleksji. Pomimo tego, iż w obu grupach małżeńskich małżonkowie najwyżej spostrzegają zgodność w pierwszej kategorii, a w pozostałych wskaźnik zgodności otrzymuje mniejsze wartości, to jednak w grupie małżeństw niespójnych w trzeciej kategorii wyraźna jest tendencja spadkowa zgodności światopoglądów, zarówno nieuświadomionych jak i uświadomionych, w porównaniu z małżeństwami o wysokiej więzi małżeńskiej. Szczególnie zauważają to kobiety, dla których w subiektywnym odczuciu pomimo wysokiej zgodności w I i II kategorii podobieństwo przekonań światopoglądowych w III kategorii wyraźnie obniża się.

Możemy więc zauważyć, że domniemana zgodność światopoglądów małżonków jest wyraźnie wyższa niż ich zgodność rzeczywista. Szczególnie to widać u małżonków o słabej więzi małżeńskiej.

3. Zgodność co do preferencji wartości a spójność małżeństwa

W wyodrębnieniu wartości życiowych preferowanych przez małżonków posłużyły odpowiedzi na pytanie kwestionariusza, które dotyczyło wyboru najważniejszych wartości w życiu ludzkim. Do pytania było dołączonych 10 wartości, z których małżonkowie wybierali pięć i rangowali je na skali od 1 do 5, przyjmując, że 5 jest najwyższą rangą. W ten sposób zostały wyodrębnione preferowane przez małżonków wybranych par wartości życiowe. Różnice w wyborach wartości życiowych przedstawia tabela 5.

Jak wynika z danych, które prezentuje tabela 5 między małżeństwami spójnymi i niespójnymi występują istotne statystycznie różnice co do zgodności wyboru tylko jednej wartości, jaką jest zbawienie wieczne. Małżeństwa spójne częściej zgodnie wybierają jako główną wartość życia ludzkiego – zbawienie wieczne, dając jej najwyższą rangę. Ta wartość w ich odczuciu wyznacza główny kierunek ich codziennego postępowania, nadaje sens ich

życiu, motywuje do życia wspólnego w małżeństwie. Na podstawie wartości „zbawienia wiecznego” opierają małżonkowie wybory pozostałych wartości życiowych. Jeśli chodzi o pozostałe wartości, nie ma różnic statystycznie istotnych między obiema grupami. Raczej zauważalne jest podobieństwo wyboru w obu grupach małżeńskich takich wartości życiowych jak: miłość, szczęście rodzinne, praca.

Tab. 5. Różnice w wyborach głównych wartości życia w grupie małżeństw spójnych i niespójnych

Wartości	χ^2	P
zbawienie	4,689	0,03
praca	0	1,00
przestrzeganie praw człowieka	2,538	0,11
szczęście rodzinne	0,085	0,77
mądrość	0,069	0,79
miłość	0	1,00
przeżyć jak najwięcej	1,298	0,25
doskonałość	6,674	0,009
budowanie lepszej przyszłości	0,328	0,57
zostawienie czegoś po sobie	1,313	0,25

PODSUMOWANIE

Wyniki badań jednoznacznie potwierdziły, że zgodny światopogląd małżonków warunkuje w sposób istotny silniejszą więź małżeńską. Zgodność pomiędzy małżonkami na temat twierdzeń światopoglądowych kształtujących relacje międzyludzkie (kategoria III) ma istotne znaczenie dla więzi małżeńskiej. Należy tu jednak zauważyć, że czynnikiem wpływającym na trwałość związku małżeńskiego, a niekoniecznie na jego spójność, jest stopień zgodności światopoglądów odnośnie do stwierdzeń teologicznych i antropologicznych, czyli do zagadnień stworzenia świata, egzystencji człowieka, życia wiecznego, obrazu Boga, godności człowieka (kategoria I). W tej kategorii małżonkowie z grupy o słabej i wysokiej więzi małżeńskiej wykazują najwyższy stopień zgodności. Największe różnice wystąpiły w grupach badanych w trzeciej kategorii. Zgodność światopoglądów małżonków w związkach spójnych odnośnie do relacji międzyludzkich istotnie różniła się od zgodności światopoglądów małżonków w związkach niespójnych.

Przeprowadzone badania potwierdziły przypuszczenie, że udany związek małżeński uwarunkowany jest wyraźnie filozofią życia małżonków. Na podstawie filozofii życia (światopogląd) małżonkowie dokonują swoich wyborów odnośnie do zachowań dotyczących współżycia seksualnego, planowania rodziny, wychowania dzieci, wzajemnej komunikacji i innych relacji międzyludzkich w szerszej społeczności.

Wyniki badań skłaniają do wysunięcia istotnego wniosku pedagogicznego. Ponieważ światopogląd jest jednym z głównych motorów ludzkiego działania, dlatego poznanie światopoglądu swego partnera jest konieczne w procesie przygotowania do małżeństwa. Zgodność bowiem światopoglądów jest jednym z czynników udanego małżeństwa, a udane małżeństwo – to bardzo ważny czynnik doskonalenia własnej osobowości.

DIE WELTANSCHAULICHE KOINZIDENZ DER EHEPARTNER UND DIE FESTIGKEIT IHRER EHE

Z u s a m m e n f a s s u n g

Ziel des Artikels war es, eine Beziehung zwischen der weltanschaulichen Koinzidenz der Ehepartner und der Festigkeit ihrer Ehe herzustellen.

Die Weltanschauung wurde als individuelle Lebensphilosophie eines konkreten Menschen definiert, welche drei Kategorien umfaßt: Gott, den Menschen und die zwischenmenschlichen Beziehungen. Um dieses Problem zu lösen, wurden gezielt ausgewählte Ehepaare (60 Paare) empirisch untersucht: 30 Ehepaare mit einem schwachen und 30 Ehepaare mit einem starken ehelichen Zusammenhalt. Dabei wurde als Fragebogen eine fünfstufige Skala eigener Konstruktion zur Untersuchung der weltanschaulichen Überzeugungen verwendet. Die untersuchten Ehepartner mußten diesen Fragebogen gemäß der Vorschrift zweimal ausfüllen: für sich selbst und für ihren Ehepartner. Durch Verwendung entsprechender Statistiken wurden dann die Kennziffern einer bewußten und unbewußten Koinzidenz der Weltanschauungen in den einzelnen Kategorien ausgezählt.

Die erhaltenen Untersuchungsergebnisse bestätigten eindeutig, daß eine koinzidente Weltanschauung wesentlichen Einfluß auf eine starke eheliche Verbundenheit besitzt.

Der vorliegende Artikel gliedert sich in zwei Teile: einen theoretischen und einen empirischen. Im theoretischen Teil wurden Fragen im Zusammenhang mit der Weltanschauung und dem Band der Ehe auf der Grundlage der psychologischen Fachliteratur präsentiert. Der empirische Teil enthält dann die quantitative und qualitative Analyse der erhaltenen Untersuchungsergebnisse.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich